

El Museu dedica una exposició, la primera a l'Estat espanyol, a un dels artistes més enigmàtics i essencials de la segona meitat del segle XX

Gil J Wolman, immortal i viu, al MACBA

Títol: *Gil J Wolman. Sóc immortal i estic viu*. **Inauguració:** dijous 3 de juny, a les 19.30 h.
Dates: del 4 de juny de 2010 al 9 de gener de 2011. **Comissaris:** Bartomeu Marí i Frédéric Acquaviva. Exposició **organitzada** pel Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) i **coproduïda** amb la Fundação de Serralves – Museu de Arte Contemporânea, Porto.

Va inventar la *megapnèumia*, poemes de l'alè i del so pur que eructava a recitals mítics a París. També l'*art scotch*, amb el qual va mutilar i desvirtuar l'obra d'art per dotar-la de nous signes i sentits. Va ser periodista, revolucionari, capità de barcaça, teixidor, caçador, traficant, camioner, bàrman... i artista. Segons les seves pròpies paraules, «Gil J Wolman, nascut el 1929, coneix algunes persones, participa en algunes manifestacions, fa algunes coses». Més endavant va constatar: «Fins al 1949, abans de conèixer Isou [Isidore Isou, fundador del lletrisme], m'alimentava de poesia amb paraules, i a partir d'aquell any vaig fer dejú i vaig passar a la lletra, a l'alè, al que més endavant vaig anomenar *poesia física*». Amb el títol *Gil J Wolman. Sóc immortal i estic viu*, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) i la Fundação de Serralves – Museu de Arte Contemporânea, Porto dediquen una gran exposició a un dels artistes més enigmàtics, lliures i discrets del segle XX, un dels actors essencials de la transformació de les arts a la segona meitat del segle passat que sempre va tenir com a lema «Com més senzill, més bell». «Wolman ha passat per la història amb massa discreció, com si hagués estat un “sense papers” de l'avantguarda de la segona meitat del segle XX, una figura sempre present però no identificada, un clandestí que surt a la llum al començament d'un segle al qual ha arribat pel fet de ser immortal i estar sempre viu», escriuen Bartomeu Marí i João Fernandes al catàleg editat amb motiu de l'exposició, que inclou textos del mateix Wolman, i també de Frédéric Acquaviva i de Kaira M. Cabañas. La considerable quantitat i qualitat de les 250 obres, documents i publicacions que integren l'exposició, la primera que se li dedica a l'Estat espanyol, la converteixen en una mena d'enciclopèdia del lletrisme. La mostra, que s'inaugura a Barcelona i després viatjarà a Porto, aplega les peces més significatives i fèrtils de la seva carrera, algunes de les quals són inèdites. S'hi dedica una menció especial a *L'Anticoncept*, la pel·lícula que va concebre amb la intenció que es projectés sobre un globus d'heli i que va ser prohibida per la censura segons criteris incomprensibles. Amb motiu de l'exposició, el MACBA dedicarà una audició a la poesia sonora de Wolman.

L'artista francès Gil J Wolman (1929-1995) va ser un pioner en la recerca de les possibilitats

d'intersecció i alteració dels llenguatges visuals i textuals. Aquesta exposició, la primera monogràfica que es dedica a Wolman dins l'Estat espanyol, integrada per unes 250 obres i documents, des de *L'Anticoncept* (1951) fins a *Voir de mémoire* (1995), aplega les peces més significatives i fèrtils de la seva carrera, algunes de les quals inèdites fins ara.

Wolman va ser un dels membres més destacats del moviment artístic i intel·lectual del lletrisme, al qual es va adherir ben aviat. Creat per l'artista parisenc d'origen romanès Isidore Isou a mitjan dels anys quaranta, a partir dels moviments dadaïsta i futurista de principi del segle XX, el lletrisme tenia la convicció que tant en la poesia, com en la música, en la pintura i en altres llenguatges de l'expressió artística, ja s'havien assolit els cims expressius. S'havia arribat a un moment històric d'estancament en el qual tot allò que es produïa seguint els camins clàssics, encara que fos violentant-los, no era sinó repetició i declivi. Per començar un nou cicle creatiu calia, en primer lloc, tornar al principi, deconstruir els llenguatges artístics. Tornar als signes, buidats de la seva càrrega semàntica: a les lletres.

Lletres —en el sentit de símbols i sons no interpretats— són els elements bàsics de la creació poètica, que podien i havien de combinar-se de noves maneres. Així, el poema lletrista havia de ser purament formal; es podien explorar noves síntesis entre escriptura i arts visuals; en cinema, que segons Isou era un art «massa ric, obès», se separen banda sonora i imatge o s'acoblen nous sentits a l'obra ja realitzada d'altres autors; en fotografia, es pinta sobre la imatge... L'obra aliena, ja sigui d'art o de consum, és apropiada, empeltada, mutilada, desvirtuada, subvertida, dotada de nous continguts, signes i sentits.

La revolució letrista

D'aquesta tesi seminal, iconoclasta i revolucionària, que Isou, Wolman i els seus companys van realitzar en una obra torrencial, en va derivar el 1952 la Internacional Lletrista: una escissió encapçalada per Guy Debord (tan influent en els moviments contestataris de les dècades següents a través del seu Moviment Situacionista i el seu llibre *La societat de l'espectacle*) i Gil J Wolman. Debord i Wolman postulaven l'extensió de la revolució letrista a la crítica de la vida social i política i al compromís personal amb allò que denominaven «una manera prou nova de viure la pròpia vida». Al cap d'uns quants anys, i per motius que no s'han explicat mai, Debord va expulsar Wolman del moviment.

La considerable quantitat i qualitat de les obres, documents i publicacions que integren aquesta exposició la converteixen en una mena d'enciclopèdia del lletrisme. L'exposició s'articula en quatre àmbits. En primer lloc, la pel·lícula *L'Anticoncept*, realitzada el mateix any (1951) i en sintonia amb la pel·lícula d'Isou *Traité de bave et d'éternité*. Si aquesta es basava en la tècnica letrista del «muntatge discrepant», en què so i imatge no es corresponen, *L'Anticoncept* es projectava damunt un globus d'heli col·locat davant la cortina del cinema, en comptes de fer-ho damunt la pantalla tradicional. La imatge s'apaga i s'encén alternant el blanc i el negre d'una manera intermitent i amb diversos ritmes, alhora que s'escolten poemes, breus reflexions i textos sincopats, falsament cantats. La pel·lícula va ser prohibida per la censura francesa, de manera que quan, al mes següent, es va projectar al Festival de Cinema de Canes, només es va permetre l'entrada a la premsa. Com la

pel·lícula de Debord de 1952 *Hurlements en faveur de Sade*, la de Wolman renuncia a la narració iconogràfica, en aplicació estricta dels principis lletristes al cinema.

El segon àmbit de l'exposició se centra en els anys en què Wolman, Debord, Jean-Louis Brau i Serge Berna se separen del grup d'Isou i constitueixen la Internacional Lletrista (1952-1957), assaig general de la futura Internacional Situacionista (1957-1972) de Guy Debord. En aquesta època, Wolman i Debord firmen el *Mode d'emploi du détournement: el détournement* (desviació) és la tècnica lletrista que consisteix en l'ús deliberat de material plagiat per alterar-ne i subvertir-ne el sentit. Wolman porta a la pràctica les instruccions d'aquest manual a la novel·la *détournée* titulada *J'écris propre* (1956), que s'avança uns anys a les *cut-up* de Brion Gysin i William Burroughs i a les *Mémoires* del mateix Debord. El 1956 participa, amb Asger Jorn i Pinot-Gallizio, en el Primer Congrés Mundial dels Artistes Lliures que va tenir lloc a Alba (Itàlia).

El 1959 Wolman reprèn les recerques plàstiques al costat de Brau, després d'haver realitzat, el 1952, *Un homme saoul en vaut deux* («Un home borratxo val per dos»: el títol porta incorporat un joc de paraules entre *seul* –sol– i *saoul* –borratxo–) i les vuit *Métagraphies* del 1954. Posteriorment s'associa amb certes manifestacions lletristes i exposa les seves impressionants pintures lletristes a la Galerie Weiller el 1961.

'Art scotch'

A la sala següent, hi trobem les composicions d'*art scotch* (procediment que consisteix a arrencar tires de paper imprès i adherir-les amb pega –*scotch*– sobre fusta o tela), que exhibeix a la Galerie Valérie Schmidt els anys 1964, 1966 i 1968.

El 1964, durant una exposició del grup a la Galerie Stadler, torna a trencar amb els lletristes i funda la gairebé virtual Segona Internacional Lletrista amb Brau i François Dufrêne. Després continua en solitari, fins a mitjan anys setanta, la seva obra d'*art scotch*, manipulant els grans titulars de premsa i els continguts i imatges als quals fan referència, per presentar discursos alternatius i subvertir, violentar o revelar el llenguatge, la lògica i el discurs dels mitjans de comunicació de masses.

Finalment, al quart i últim espai de l'exposició, s'hi presenten els treballs relacionats amb el «moviment separatista» que va crear l'any 1977 i del qual seria l'únic membre; buscant la senzillesa («com més senzill, més bell», deia sovint), es limita a partir objectes en dos, sense més preocupacions estètiques.

Als anys vuitanta i fins a la seva mort, el 1995, torna a l'escriptura i publica una vintena de llibres i plaquettes de tiratges ínfims a les seves Éditions Inconnues. Roda una desena de vídeos, alguns dels quals es mostren a l'exposició: el 1981, *Le Drame discret de Mitterrand* (un zàpping entre *El discreto encanto de la burguesía* de Buñuel i l'assumpció de la presidència pel dirigent socialista); el 1990, *L'Anticoncept à New York*, al·lucinant revisió crítica de *L'Anticoncept*, filmant des de la pantalla els espectadors. Cobreix parcialment de tela verge olis adquirits en encants i mercats ambulants (*Peintures fermées*, 1989), n'amaga algunes parts (*Peintures cachées*, 1987), o exposa obres que després crema per exhibir-ne el record en forma de marcs buits excepte pel títol..., entre d'altres tècniques i recursos

creatiu per replantejar, com havia anat fent des del principi de la seva trajectòria, la naturalesa de les relacions entre la paraula i la imatge amb el món.

• **CATÀLEG:** Amb motiu de l'exposició, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) ha editat el catàleg *Gil J Wolman. Sóc immortal i estic viu*, amb textos de Frédéric Acquaviva, Kaira M. Cabañas i Gil J Wolman. Dues edicions: català/castellà i anglès.

Gil J Wolman. Sóc immortal i estic viu

Inauguració: dijous 3 de juny, a les 19.30 h

■ **MACBA:** Plaça dels Àngels, 1. 08001 Barcelona. www.macba.cat

■ **HORARIS:** Dilluns, dimecres, dijous i divendres, d'11 a 19.30 h; dissabtes, de 10 a 20 h; diumenges i festius, de 10 a 15 h; dimarts no festius, tancat. Del 25 de juny al 23 de setembre, els dijous i els divendres obert fins a les 24 h. Visites guiades diàries.

■ **AUDICIÓ DE POESIA SONORA DE GIL J WOLMAN** (divendres 4 de juny, a les 18 h): 60 minuts d'experimentació radical al voltant del poder expressiu de la veu i de l'amplificació sonora. Presentació a càrrec de Frédéric Acquaviva. Sales del MACBA. Accés amb l'entrada al museu. Capacitat limitada.

■ **RÀDIO WEB MACBA:** Monogràfic dedicat a Gil J Wolman i el seu entorn a càrrec de Frédéric Acquaviva (pròximament, a <http://rwm.macba.cat>).

Més informació i material gràfic:

Servei de Premsa i Protocol del MACBA
Telèfons: (00 34) 93 481 33 56 i 93 481 47 17
Adreça electrònica: press@macba.cat